

ΧΑΝΕΛΑ

[Τρεις είσοδοις φορές παραστάθηκε τώρα τελευταία στὸ θεατρὸ τοῦ Οἰκονόμου τὸ ἔργο δράμα τοῦ Χάουπμαν «Χανέλα Μάτερν» μὲ ἀρκετὴ ἐπιτυχίαν (Χανέλα ἢ δα Φιλίππιδη καὶ Γότβαλδ ὁ κ. Μουστάρκ) χωρὶς, φυσικὰ, καὶ συγκινήσει καὶ τόσο τὸ νοσηρὸν καὶ τὸν πού συγκινεῖται μονοχὰ μὲ τοὺς «Κινηματογράφους» καὶ τὰ «Παρθέναια».

Ἀπ' αὐτὸ τὸ δράμα (μεταφρασθῆς τοῦ ἑκ. Νικόλ. Οἰκονόμου) τυπώσαμε δὴ τὴν τελευταίαν σκηνήν, ἧπου ἡ φτωγὴ καὶ χηλοβλασημένη κόρη, ἡ Χανέλα, βλέπει τὴν τελευταίαν τῆς στιγμὴν, ὑπὸ παρακλήρῳ τοῦ θανάτου της, πῶς πεθάνει, πῶς τὴν στολίζουσι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτῆς, πῶς τὴν βάζουσι ἐν γυαλίῳ λουστῆν, κατὰ καὶ πῶς ἔρχεται ὁ Χριστὸς, στὸ περίπαιον τοῦ δάσκαλου Γκότβαλδ, μαζί μὲ τοὺς ἀγγέλους, καὶ τὴν ἀνασταίνει.

Τὸ δράμα τοῦ πόνου καὶ τῆς δυστυχίας, ὅπως μπορεῖ νὰ χαρῶνται στὸ ἔργο τοῦ Χάουπμαν, ὅπως ὁ ἀλλοῦ ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεοῦ (ὅταν, ἐννοεῖται, ὁ θεὸς αὐτὸν ἐπιφέρει ψυχὴν) τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ «Καλὸς τοῦχοι οἱ λυπημένοι γινώσκοντες ὅτι περιφορηθεὶς καλὸς τοῦχοι οἱ πενημένοι καὶ διψασμένοι τὴν ἀρετήν, γινώσκοντες ὅτι χορηγαστοῦν καλὸς τοῦχοι οἱ μετὰ κατὰρ, καὶ ἵνα αὐτοὶ ἴδωσιν τὸ θεὸν καλὸς τοῦχοι οἱ κατατρεμένοι γινώσκοντες, γινώσκοντες ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν οὐρανῶν... Ἡ φτωγὴ Χανέλα, ἀσπασμένη, καὶ ἀσπασμένη, ἔχει τὸν πατέρα της καὶ ἀπὸ τῆς ζωῆς μοναχὴ τῆς παρρησίας ἔχει τὸν Χριστὸν καὶ αὐτὸν βλέπει καὶ τὴν στενήν τῆς στιγμῆς, σὲ ὅπτασιν, ἔρχεται καὶ νὰ τὴν δώσει ὅλα τὰ πάντα πρὸς τὴν ζωὴν ἀπλάγια μητρίαν τῆς ἀνάστασης.]

Ἡ Χανέλα, πεθαμένη, κοιτῆται σὲ πλούσιο γυάλινον φέρετρο. Στὴ σκηνὴ διάφοροι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μιλοῦσι μὲ θαυμασμὸν γὰρ τὸ θάνατον τῆς Χανέλας, θαυμάζοντες πῶς, ἡ βασιανισμένη κόρη, μὲ τὸ θάνατόν της, ἔβρασε. Ὁ πατέρας της, ὁ Μάτερν, μεθυσμένος, καθὼς πάντα, ἀκούγειται ἀπ' ὄψεω φωνάζοντες.

ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΜΑΤΕΡΝ. Ὅποιος ἔχει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναπαυμένου... (Μπαίνοντας ἐπὶ τὴν σκηνήν). Παλιοκόριτσο!... Στρίγγλα!... Βρώμα! Πούσαι!... Ἴσαμε τὰ πέντε μετράω... Τόσο θὰ καρτερώσω... οὔτε μενούτο περισσότερο... Ἐνα... Δυό... τρία... ἕνα κάνει... Παλιοκόριτσο! Μὴ μὲ φουρκίζεις, σοῦ λέω μὴ ἀγα... Ἄμα σὲ βρῶ, σὲ τσάκισα κιόλας!... (Βλέπει γύρω). Τί γυρεύετε δῶ... Πῶς ἤρθατε δῶ πέρα;... Ἐπὶ δὲ δάσκαλος σὰς ἔστειλε... Ἐσκουμπιστῆτε νὰ μ' ἐδιάστε τὴ γωνιά... Ἔλα, γλήγορα!... (γελώντας) Ἄς καρτερώσω λιγάκι ἀκόμα,

τὰ ξέρομε αὐτὰ... δὲ σημαίνει... Ἔγω ζαλιττεῖ λιγάκι... Καὶ τότενες βλέπεις πράματα... Ὅποιος ἔχει ἀναπαυμένη... (τρομάζοντας) Ἀκόμα ἐδῶ εἶσαστε... Θάρπαξω ἕτι βρῶ μπροστά μου...

ΓΟΤΒΑΛΔ (μπαίνοντας). Μάτερν... Ὁ Θεὸς μαζί σου!

ΜΑΤΕΡΝ. Πῶς ἔρθες ἐδῶ; Τί γυρεύεις ἐδῶ;

ΓΟΤΒΑΛΔ. Μάτωσαν τὰ πόδια μου ἀπὸ τὸ δρόμον... Δὸς μου νερὸ νὰν τὰ πλύνω. Τὸ καρτερὸ λιποῦμι μὲ ἀτέγνωσι τὸ λαργύγι, δὸς μου κρασί νὰ πιῶ καὶ νὰ ἀναδραστηθῶ. Ἀπ' τὴν αὐγὴν, πού ξεκίνησα, δὲν ἔφαγα ψωμί. Πεινῶ.

ΜΑΤΕΡΝ. Τί μὲ κοιτᾷς μέλιαν; Ποῖος σοῦπε νὰ γυρίζεις τὴν ὄψιν; Ἄσε, πιάσε δουλιὰ... Καὶ γὼ πρέπει νὰ δουλέψω...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Ἔλα ἔργατης.

ΜΑΤΕΡΝ. Εἶσαι ἰταχπίνης. Ὅποιος δουλεύει δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ζητιανεύει...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Ἐμ' ἔργατης δίχως μιστό.

ΜΑΤΕΡΝ. Εἶσαι ἰταχπίνης.

ΓΟΤΒΑΛΔ. Εἶμαι γκατρός... Μπορεῖ νὰ μὲ χρειαστεῖς...

ΜΑΤΕΡΝ. Ἄρρωστος δὲν εἶμαι, γκατρός δὲ μὲ χρειάζεσαι.

ΓΟΤΒΑΛΔ (παρακαλεστικὰ). Μάτερν, χτίστη, συλλογίσου. Δὲ θέλω νὰ σοῦ δώσω νερὸ, καὶ ἔμεις θὰ σὲ γκατρώσω, δὲ θέλω νὰ σοῦ δώσω ψωμί, καὶ ἔμεις θὰ σὲ κάρω γερό... Ἐστὶ ὁ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήσει.

ΜΑΤΕΡΝ. Ἄντι, χάσου ἀπὸ δῶ. Σῶρε στὴ δουλιὰ σου. Ἐγὼ γερὰ κόκκλα ἔχω. Δὲ μὲ χρειάζεται γκατρός. Μὲ καταλαβες;

ΓΟΤΒΑΛΔ. Μάτερν, χτίστη, συλλογίσου. Θέλω νὰ σοῦ πλύνω τὰ πόδια, θέλω νὰ σοῦ δώσω νὰ πιεῖς κρασί. Γλυκὸ ψωμί θὰ τρῶς Βάλε τὸ πόδι σου πάνου στὸ κεφάλι μου καὶ μ' ὅλα αὐτὰ θὰ σὲ κάρω γερό... Ἐστὶ ὁ Θεὸς νὰ μὲ βοηθήσει.

ΜΑΤΕΡΝ. Θέλω νὰ δῶ ἂ θὰ ξεκουμπιστεῖς γὰρ ὄχι... Κι ἄμα δὲ φύγεις, σοῦ λέω πῶς...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Μάτερν, ξέρεις τί ἔχεις σπῆτι σου;

ΜΑΤΕΡΝ. Ὅ,τι βρίσκεται μέσα, ὅ,τι εἶναι τοῦ σπιτιοῦ... Ἐστὶ δὲν εἶναι τοῦ σπιτιοῦ... Ἐλα, τραβᾶ στὴ δουλιὰ σου...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Ἡ κόρη σου εἶαι ἄρρωστη.

ΜΑΤΕΡΝ. Αὐτὴν ἡ ἀρρώστια δὲ χρειάζεται γκατρός. Ἡ ἀρρώστια τῆς εἶναι τεμπελιά. Εἶρω γὼ νὰν τὴν γκατρώσω...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Μάτερν, χτίστη, ἔρχουμαι πρὸς σοῦ σταλμένος...

ΜΑΤΕΡΝ. Ποῖος νὰ σ' ἔπειλε τάχα;

ΓΟΤΒΑΛΔ. Ἐρχουμαι ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Πατέρα παγαίνω. Τί τῶκαμες τὸ τέκνον τοῦ;

ΜΑΤΕΡΝ. Καὶ μήγαρις ξέω πού γυρίζει αὐτὴ; Τί μὲ κοιτᾷ γὰρ τὰ παιδιὰ τοῦ; Τόσον καιρὸ δὲν πολυσοτιζότουνα...

ΓΟΤΒΑΛΔ (σταθερὰ). Ἐχεις λείψανον σπῆτι σου.

ΜΑΤΕΡΝ (βιόποντας τὸ λείψανον τῆς Χανέλας).

Πῶς νὰ βρῆκες αὐτὸ τὰ φορέματα, τὰ λευκάτα; Πῶς τὰ βρῆκες; Ποῖος σ' ἀγόρευσε τὴν γυαλίαν τὴν κάσα; Ποτέ μου δὲ σὲ κακομεταχειρίστηκα... Σ' ἔντυκα, σὲ τάξα... (Στὸ Γότβαλδ). Τί θές ἀπὸ μενα; Τί φταῖω γὼ;

ΓΟΤΒΑΛΔ. Χτίστη Μάτερν, μὴν ἔχεις νὰ μοῦ πεῖς τίποτα; Τίποτα δὲν σοῦ βραβαίνει τὴν ψυχὴν; Ποτέ δὲν τὴν ἐμπνεῖσαι ἄγρια;... Ποτέ δὲ σωρὰ στικε ξερὴ καταγῆς ἀπὸ τὸ χτυπήματά σου;

ΜΑΤΕΡΝ. Σκοτώστε με, ἐδῶ ἀμέσως... ἐπὶ τὴν στιγμὴν!... Νὰ μὲ κάψει ἀστρεπελέκι τούρανου ἂ φταῖω γὼ...

(Ἀσπασθῆται)

ΟΛΟΙ. Καταγῆλα ἔρθε τώρα μὲς στὸ χειμῶνα... Ἐκαμε ἔργο ψεύτικον... Ὁ φονιάς τοῦ παιδιοῦ τοῦ, ἔκαμε ἔργο ψεύτικον...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Ἀκόμα δὲν ἔχεις νὰ μοῦ πεῖς τίποτα;

ΜΑΤΕΡΝ. Ὅποιος τὸ παιδί τοῦ τάγκαπαι, τὸ παιδεύει. Στὸ κορίτσι ἐτοῦτο μονο καλὸ ἔκαμα. Τὴν εἶχα σαν παιδί μου. Μπορῶ καὶ νὰ τὴν παιδεύω ἄμα δὲν εἶναι φρονιμῆ...

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ. Φονιά! Φονιά! Φονιά! Φονιά!

ΜΑΤΕΡΝ. Αὐτὴ καὶ ψέματτα μούλεγε καὶ μ' ἔκαλε καθεμῆρα...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Ἀλήθεια λές;

ΜΑΤΕΡΝ. Ἄς μὲ παιδεύει ὁ Θεός...

ΓΟΤΒΑΛΔ. Μάτερν, χτίστη, λές ψέματα!

(Φωνίζεσαι ξαφνικὰ τὸ φέρετρο)

ΟΛΟΙ. Θάμα! Θάμα!...

ΠΑΛΕΣΚΕ. Τὸ κορίτσι... Τὸ κορίτσι... Ἄγισσε... Ἐ-οῦτος ἔκαμε ψεύτικον ἔργο...

ΜΑΤΕΡΝ. Πῶς νὰ κρεμαστῶ! (φρονιμῆ).

ΓΟΤΒΑΛΔ. Μὴ φοβάστε! (Ζυγώνοντας τὸ φέρετρο) τὸ κοράσι δὲν πέθανε... Κοιμάται!... Ἰωαννα Μάτερν... Χανέλα... Σῆμα!

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Ἡ ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

Ὁ Ἀχιλέας ξενωντίας ἀφοῦ εἶδε πῶς δὲν εἶν' ἐκεῖ κανένας δὲν ἐξανκοίταζε γὰρ νὰ μὴ βάλῃ σ' ὑπόψιν τὸν ἄλλον. Γέλασε καὶ κουβεντιάζει μὲ τοὺς φίλους. Ὁ ἄλλος οὔτε ἀνέει τὸ στόμα ἢ μῦθον τοῦ σταζει φαρμάκι. Ἐἶναι νὰ συλλογιέται ποῖος εἶν' ἀπ' τοὺς δύο ὁ καλλίτερος! Αἰσθάνεται κιόλα σταυτὰ τὰ σκουλαρίκια, στὰ πόδια τῆς τὴς κάλτσες καὶ οὔτε εἶναι γὰρ συζήτησιν τὸ πρῶμα.

Ὁ Μάνθος Σακαυλός, πᾶ νὰ γε νιώσει πράγματι πῶς κάθονταν ἡ Κούλια πίσω ἀπ' τὸ κλειστὸ παράθυρον, εἶχε καρπῶς ἐκείνη τὴ στιγμὴν σ' αὐτὸ τὰ μάτια τοῦ καὶ τὰ γυμναστικὰ βλεμὰ ἐκοψε τῆς φτωγῆς τὸ αἷμα. Τὸ πιστέψι καὶ αὐτὴ ἔτι τὴ βλέπει ἀλήθεια, ἀκόμα κιόλα τῆς φάνηκε σὲ νὰ κοιτᾶται

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 326 φύλλο.

τὰ σκουλαρίκια σταυτὰ τῆς. Κι αὐτόματα καὶ τρομαγμένα ἔφερε τὰ χέρια τῆς σ' αὐτὰ γὰρ νὰ τὰ βγάλῃ.

Ἀμέσως ἔμεις αἰσθάνθηκα τάστετο τοῦ τρόμου τῆς καὶ γέλασε κ' ἡ ἴδια.

Ἄδῃ τόσο γὰρ καλὸ καὶ γὰρ κακὸ ἄς τὰ βγάλω, εἶπε πάλι καὶ πῆγε στὸν καθρέφτη νὰ τὸ κάμῃ

Μὰ ὅταν εἶδε καὶ ταυτὰ τῆς δίχως τὰ στολίδια τοὺς κόντεψαν νὰ δαφρῶσιν τὰ μάτια τῆς.

Ἄν μὴν μπορεῖ κανένας νὰ κάμῃ τὸ γούστο τοῦ! Σκληριὰ ἀνυπόφερτη εἶν' αὐτὴ ἡ ζωὴ γὰρ τὰ θηλυκὰ τοῦ κόσμου. Οἱ ἄνδρες γὰρ λογαριασμὸν τοὺς δὲ ροτᾶν κανέναν.

Καὶ μὴ ὀργὴ ἐπνεῖς τὰ στήθια τῆς γὰρ δίλους τοὺς ἄνδρες.

Ἄ ὄχι κ' ἐγὼ θὰ κάρω τὸ δικό μου. θὰν τὰ φρονέω καὶ θὰ βγῶ. Ὅποιον θέλω θάγαπητῶν εἶναι δικαίωμα μου δὲν ἔχω νὰ πιάσω κανέναν τὸ χέρι!

Φόρεσε πάλι τὴν βεργέτιν τῆς κ' ἔτρεξε στὸ παράθυρον νὰ τὰν ὀρῆ. Μὰ τὰ τέσσαρα μάτια, πού κοιτᾶζαν σ' αὐτὴ ἐκείνη τὴ στιγμὴν, τῆς ἐκοψαν μὲ μίαν τὴν φόρα. Ἐπεσε στὸ κάθισμά της:

Ἐδὲν εἶν' αὐτὴ ζωὴ, δὲν εἶναι...!

Ἡ Κούλια δὲν παρουσιάστηκε ὅλη τὴν ἡμέραν τοῦς δύο ἀντίληλους. Ὁ Θεόδωρος Μελής, γνωρίζοντας τὴν ἀπόφασιν τοῦ φίλου τοῦ, δὲν ἔτρεξε νὰ προφτάσῃ στὸ Σακαυλὸν τὴν ἀπιστίαν τῆς ἀγαπητικῆς του. Κ' οἱ ἄλλοι τοῦ συνάδερφοι τὸ ἴδιο. Τὸν ἔφρασαν νὰ τὴν δὴ μοναχὸς τοῦ καὶ σ' ὅ,τι γένη νὰ μὴν εἶναι αὐτοὶ αἰτία. Καὶ πράγματι ὁ Σακαυλὸς μὲ τὴν πρῶτην ματιὰν πού εἶδε νὰ ρίχνῃ ὁ νεώτερος συνάδερφος τοῦ στὰ παράθυρα τῆς κούλιας κατάλαβε τί θάγινε τὴν ἀπουσία τοῦ. Τὸ κρύψιμον τῆς Κούλιας ὅλη τὴν ἡμέραν ἦταν φανερό σημάδι. Γιατὶ βέβαια δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ πῶς δὲν τὸν πῆρε ἄλλοτελα εἰδησὴ πῶς βγήκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ. Ἄλλωστε πῆρε τὸ μάτι τοῦ καὶ τὸ παράθυρον πού κλείστηκε τὸ πρῶν μόνον κάθισε ἐκεῖνος στὸ βελούχι καὶ τὸν ἴσκιον τῆς ἀγαπητικῆς τὸν γνώρισε καλὰ πίσω ἀπ' τὸ μπερντέ. Ὁ Σακαυλὸς δαγκανε τὰ χεῖλη μόνον καὶ δὲν ἔλεε λόγον πρὸς μενεὸς πού νὰ ἰδῇ περισσότερο σημάδια κιαπὲ νὰ κάμῃ τὸ χρέος τοῦ.

Ὁ Σκαυλὸς ἀπὸ μέρος τοῦ τυφλὸς καὶ αὐτὸς δὲν ἦταν. Κάτι εἶχε ἀκούσει στὸ μεταξύ

ΧΑΝΕΛΑ (σημιώνεται). Νά τος !
ΓΟΤΒΑΛΔ. Ποιός είμαι ;
ΧΑΝΕΛΑ (γονατίζοντας). Έσύ.
ΓΟΤΒΑΛΔ. Πές τόνόμά μου...
ΧΑΝΕΛΑ. Άγιος ! Άγιος !
ΓΟΤΒΑΛΔ. Ξέρω γώ όλα τὰ πάθη σου και τούς κλημούς σου...
ΧΑΝΕΛΑ. Καλέ, καλέ μου...
ΓΟΤΒΑΛΔ. Σήκω !
ΧΑΝΕΛΑ. Τό φόρεμά σου είναι άκηλίδωτο. Έγώ όμως είμαι στη ντροπή βουτηγμένη.
ΓΟΤΒΑΛΔ. Σου παίρνω λοιπόν κάθε άθλιότητα, χαρίζω στά μάτια σου τό αιώνιο φώς... Κλείστε μέσα σας ήλιους και ήλιους. Κλείστε μέσα σας τήν αιώνια μέρα άπ' τή χαραυγή ως τό σούρουπο και άπό τό σούρουπο ως τή χαραυγή. Κλείστε μέσα σας ό,τι δώ πέρα φεγγοβολάει. Τή γαλανή τή θάλασσα, τό γαλάζιο τόν ουρανό και τὰ δλοπράσινα λειβαδια στους αιώνες των αιώνων...

Δίω τό χάρισμα σ' αυτιά σου νάκουε κάθε αναγκάσιασμα όλων των μυριάδων των άγγέλων που κατοικούνε στις μυριάδες άπ' τοις ουρανούς του Θεού...

Δύω τό δέσιμο τής γλώσσας σου και άπιθάνω πάνου της τήν ψυχή σου και τήν ψυχή μου και τήν ψυχή του Θεού του Παντεδύναμου.

Μ' αυτά τὰ δάκρια ξεπλένω τήν ψυχή σου άπό τόν κουρνιαχτό και άπό τὰ βράτανα του κόσμου. Θέλω νά σ' όδηγήσω πέρα άπό τάστρα τούρανού.

Όραία πολιτεία και μακρὰ εκεί λουλουδιζουνε παντοτινά ή Βιρήνη και ή Χρυσά. Είναι μαρμαρένια τὰ σπίτια και χρυσές οι στέγες. Κοκκινωπό κρασί στις βρύσες ρέει. Στους άπτερους κατάσπρους δρόμους λουλούδια είναι σπαρμένα και ήγιες έκκλησιές για χαρές σημαίνουνε μόνο. Πράσινες οι στέγες λαμποκοπάνε στο φώς τής αύγής, και πεταλούδες γύρω τους πετούν και ρόδα τις σφιχταγκαλιάζουν. Και δώδεκα σάν άπό γλά κύνου κινουνε μεγάλους γύρους, στον άέρα, φουσκώνοντας τάστρα τήν ήχηρα τους τὰ φτερά, και πετούνε στις μυωδάτους ουρανούς, τρεμουλιώνοντας σά βρελιών άσπίμι άπό τώ φτερόνε τους χτύπους. Και σάν τή λύρα με τό φτερούγισμά τους, χρυσή λαλή ξεχύνουνε, βλέποντας προς τή Σιώνα κάτω, σε κήπους, σε πέλαγα, και σέρνουν ξοπίσω τους σκιάς χρυσές και πρασινες. Και τους άθρώπους, βλέπεις, νά χειροκροτιούνται σά σε γιορτή και έτοιμνά περπατούνε σε παραδεισένιους κήπους.

Τό πέλαγο, τό άτίλιωτο τό πέλαγο, είναι γεμάτο άπό κόκκινο κρασί. Και στον άφρό του βουτούν τὰ λαμπερά τους τὰ κορμιά. Στην τάτη λάμψη μέσα τὰ σκεπάζει ή κρυσταλλένια πορφύρα. Και βγαίνουν άπό τό κύμα αναγαλλιάζοντας γιατί λουστήκανε στο αίμα του Χριστού.

Στά κατάσπρα ντυμένα, άγγελοΰδια, έλάτε, τούρανοΰ άγαπημένα περιστεράκια έλάτε, τυλίξτε τάδύναμο, τό μαρμαμένο τό κορμί, που ή παγωνιά τό ξέρανε τής θερμής. Άνάλαφρα τις σάρκες του άγγίχτε νά μόν πονέσει. Κι ανάλαφρα πατώντας και δίχως νά χτυπάτε τὰ φτερούγια σας, φέρτε τη, περώνοντας άπό λειβαδια δροσερά, και στοΰ φεγγαριού τήν ήρεμη λάμψη, εκεί... αναγκάσιασμα άπό ευωδιές... σε χιόνια άπό λούλουδα παραδεισένια... νάν τή δεχτεί μιά μακαριότητα...

Κ' ενώ κοιμάται σε χρυσό κρεβάτι, χύστε νερό άπ' του βουνοΰ τή βρυσούλα σε μαρμαρένιο λουτρό, και κόκκινο κρασί και γάλα Άντιλόπης, σε καθάριο ύγρό τό κερασμά της, νάποπιυθεί... Και κόψτε κλώνους άλάκαιρους άπό γιασουμιά και πασαλιές... και άπό τή δροσούλα τής νύχτας... τό κρυσταλλένιο τους τό βάρος τδλόφρεσκο, ές τριζει πάνου της. Και μαλακό μετάξι πάρτε ύστερις νά σφουγγίζετε, με προσοχή, σάν κρινόφυλλα, τό κάθε μέλος της, τό πονεμένο.

Άπό τό ποτήρι ποτίστε τη κρασί και βάλτε μέσα ζουμί γλυκύτατο φράουλας που άπό τό γήλιο άκόμα νάναι πυρωμένη - βελουδένιου ροδακινιού, πορτοκαλιού χρυσού ζουμί άκόμη, και φέρτε τα σε δίσκους χρυσούς και άσημένιους που λάμπουνε σάν καθρέφτης. Τό στόμα της σε γλύκει νά χαίρεται, τήν καρδιά νά γιομίζει τής ήνις όνειρεμένη λαμπεράδα και άφρονία. Τό μάτι της σε άψηλές στοές νά χαίρεται. Και πεταλούδες φωτερόχρωμες στα σμαραγδένια στεφάνια του παλατιού της νά πετούνε. Πάνου σε στρωμένο άτλαζι, άνάμωσ' άπό ζουμπούλια και άνιμώνες, νά πατάει. Στα πλάγια της νάνεμίζονται φοινικόφυλλα πράσινα και νάντιπρηγίζουνε στους τοίχους, σάν κοιτώνας της δλ' αυτά. Και σε λειβάδικ δλοπόρφυρα, σπαρμένα παπαρούνες, τή δύστυχη τή ματιά της νά ρήχνει, νά βλέπει και τή γελόπουλα χρυσές μπάλας νά παίζουν, στην πρωινή άχτίδα, και σε πλατιά μουσική νά πλύνει ή ψυχή της...

ΑΓΓΕΛΟΙ (ψέλλοντας). Σε πάμε και κρυφά και ανάλαφρα... ό, τι χαρά!... στους ουρανούς... ό, τι χαρά, στους ουρανούς !...

ΓΕΡΑΡΤΟΣ ΧΑΟΥΠΤΜΑΝ

“ΠΕΠΡΩΜΕΝΑ,, ΚΛΠ.

“Αν ή σοδιά σί άλλα είδη τής ρωμείκης λογοτεχνίας δέν είναι τόση πλούσια, ή λυρική ποίηση ώστόσο μας άποζημιώνει. Ό λυρισμός είναι ή διάθεση που επικρατεί στις μέρες μας. Κάθε φυλλάδα και περιδικό κ' έφημερίδα είναι γεμάτα κακαρίσματα λυρικών κλωσσών και κλωσσόπουλων, τό λυρικό στοιχείο διασπεντεύει και θρασυμκνάει σε κάθε είδος λόγου, ένας άπ' τους πρώτους ποιητές μας προφητεύει στο λυρισμό τό δραματικό μέλλον του τόπου μας, ένα καινούριο περιδικό έρχεται νά στυλώση ήρωικά τή σημαία του σε μόνη έλπίδα ζανκγεννημού, και τέλος κ' έμεις οι ίδιοι που τόν πολεμούμε δε μπορούμε νά ξερωρωθούμε τό βάρος του άκόμα και έξω άπό τή νόμιμη περιοχή του. Σημαδικοιά επίδραση κάνει τό γράθε στον άνθρωπο και πώς ή καλή θέληση δε φτάνει για νάλλάξουμε τό νόθο φυσικό μας. Πόσο ή λυρική διάθεση όρελει ή ζημιώνει έξω άπό τὰ φυσικά της σύνορα, ίσως δοθή ευκαιρία νά εξεταστή άλλη φορά. Αύτή τήν ώρα θέλω νά χαρώ αυτή τή διάθεση μέσα στη νόμιμη της σφαίρα, στη λυρική ποίηση. Τρεις νεόβγαλτες συλλογές τραγουδιών μου δίνουν τήν περίστασι. Η πρώτη έρχεται άπό μιá δοκιμασμένη μούτα, οι άλλες δυό κλειούν πρωτάκουστους σκοτούς ποιητικών χειλιδωνών.

Πρίν τις άνοίξω, χρωστάω νά κόμω τήν εξήγηση πώς τή στιγμή αυτή ή διάθεσή μου καθύλλο είναι παρά λυπητερή και άπαισιόδοξη. Ό φίλος του Μπριτού φεγγοβολάει στη σκήτη μου, τὰ χιόνια λύνουν έξω άπ' τις σκεπές και σε κάποια ξερά χιμόκλαδα μπρός στο παράθυρό μου σε νά ζητάη νά σκάση τό πρώτο άνοιξιάτικο πρασίνισμα. Φυσικό λοιπόν ή θανατερό έκπαισιόδοξία των «Πεπρωμένων» του κ. Μ. Μπλακάση νά σκουτάφι στην ψυχική μου διάθεση τής ώρας. Δέν ξέρω πώς θά ενεργούσε αυτή τή στιγμή στην ψυχή μου ένα soneto του Σκίξτερ, ή μιá στροφή του Ρολλά, για νά μόν πηγαίνωμε πολύ ψηλά, αν δηλαδή θά μπορούσε νά μου νικήση τή διάθεση, υποβάλλοντάς τη στη δική του έκιο που ξέρω μόνο είναι πώς ή τέχνη του κ. Μ. Μπλακάση δε μπορεί νά με νικήση, νά με κάμη σκληρο τής θανατερής μελαγχολίας της. Ίσως νά είναι άδυναμία τής δικής μου ψυχής. Ωστόσο θυμούμαι μιá φράση, σε μιá θλιμένη ώρα τής ζωής μου, πώς οι «Άλκυόνες» και ο «Προσκυνητής», δυό

για τὰ δικαιώματα του βελτινού λογία, με ή συνειδήσή του δε γνώριζε σεδισμούς σε τέτλια δικιωμάτα. Κ' ή άγκνη ήταν γι' αυτόν άγώνις, όπως κ' ή ζωή όποιος φάν τον άλλον. Καυγάδες μοναχά και σούσουρα άπόφευγε όσο μπρούσε, ως τό σημείο δηλαδή που δέν πειραζόνταν τό φιλότιμό του. Και σήμερα όταν ξαγνάνιτε τή Σακκρέλο στο βελούχι, κατάλαβε και αυτός τή θέση των κορχιμάτων. Ως τόσο δέν τού ήταν δυνατό νά υποχωρήση μονομιάς. Άπό μιás άρχής δέν τόχε στο νου του και ο ίδιος νά τραβήξη τό παιγνίδι με τήν όμορφη τής κούλιας πολύ μακριά, με παλι ή καιρός που έχασε γι' αυτή και πιδ πολύ τα έξοδα που έχασε δέν έξίζαν για δυό βδομαδες μόνο. έπειτα δέν είχε άκόμα σ' άλλο μαχαλά έτοιμασμένα τὰ πράγματα ως εκεί που νά μπορη νά μουτζώξη έδώ μιá και καλή.

Για νά μη δώση ύποψίες περσότερες, άφου είδε κίολα πώς ή Κούλα δέν έβγαίνε, έφυγε γρήγορα άπ' τό βελούχι. Γύρισε μόνο τό νύχτωμα, σάν είδε πώς ή Μαρών βγήκε περίπατο και ο ίσκιος τής Φρόσω; κίνησε κατά τήν πόλη και κατά τή συνήθεια του, όλότελα αντίθετη άπ' του Σακκρέλου, δρασκέλησε γοργά τό φράχτη και άνέβηκε γοργότερα τή

σκάλα τής κούλιας. Η γλαβανή του χειμωνιάτικου και τή σύρτωμα τής πόρτας του κατωγιοΰ άπολέσα του άσκόλιζε τήν υποχώρηση.

«Καλησπέρα.»

‘Η Κούλα δέν τόν καρτερούσε.

«Σ' έσκιαξ.»

‘Η Κούλα έτρεξε και του έσφιξε και τὰ δυό χέρια. ‘Η ψυχή της, κουνηγημένη άπ' τήν άγωνία όλημέρα, γύρεψε άσυλο κοντά του. Τόν κάθισε στον καναπέ στο πλαϊ της.

«Είσαι άποσταμένη;»

‘Η Κούλα τόν άγκάλιασε.

«Θάγες πολλή δ'λιά σήμερα;»

‘Η Κούλα κούνησε τό κεφάλι με χαμόγελο.

«Γι' αυτό δε σε είδα όλότελα στο παραθύρι;»

‘Η Κούλα βρέθηκε σε στενοχωρία.

«Έτο' είν' οι ν'κοκυρές. δέν τς μέλει αν τς λαχταροΰ ο άλλος άπ' κάτω.»

«‘Ηθες, βλέπω, μ' όρεξη για νά με π'ράξης.»

«Και μάλιστα νάναι και δυό σπ' άκρτεράνε.»

‘Η Κούλα κοκίνησε, με ή καλός της δε μπορούσε νά τό δη στη σκοτινιά τής κάμκρας.

«Ποιό δυό;» ψιθύρισε. αδει σε καταλαβαίνω.»

‘Ο Σκαλτογιώργος γέλασε.

«Τάθωο περιστεράκι που νά καταλάβη;»

«Τι σ'όρη' άπόψε; ήθες ξεπιτούτο νά με π'ράξης;» είπε κλαυτά ή Κούλα και άφισε τό χέρι του.

«Έλα, έλα, έτο' τό λεω, για χάρατα», είπε ο λογίας και τής έπικσε τό χέρι πάλι.

Τήν έσυρε κοντότερα του και τή φίλησε. ‘Η Κούλα τεν φίλησε και αυτή και βγήκε ξανά τό θάρρος της.

«Νά σε ρωτήσω κατιτίς. θά μ' τό πής στέλληθαι, Κούλα;» ρώτησε άξαφνα ο πρώτος πάλι.

«Αν τό ξέρω, θά σ' τό είπώ», άπκντησε ή Κούλα κάπως κομπιασμένα, σά νάχε τό προαίσθημα τί θά ρωτούσε ο φίλος της.

«Μ' κάνεις όρκο;»

«Τι όρκο νά σ' κάμω;»

«Πώς θά μ' πής τήν αλήθεια.»

«Αν τνε ξέρω, θε σ' τνε πώ», ψιθύρισε ή Κούλα, πάσχοντας νά μη διστάση.

«Πόσες φορές σε φίλ'σε ο Σακαρέλος; πές μου.»

«Ποιός Σακαρέλος;» ξεφυγε τής Κούλας. «ο Μάνθος Σακαρέλος;» βιαστηκε νά διορθώση.

«Ναι, έκίος π' καθέται και άπόζω.»

«‘Ηρθες ντουγρού άπόψε νά με π'ράξης, σου

ποιήματα τοῦ Λάμπρου Πόρφου, δημοσιευμένα στὰ «Παναθηναϊκὰ» ἐξοστέρωσαν τὴ θλίψη μου κ' ἔχυσαν μιὰ μαλακὴ γαλήνη μέσα μου. Ἴσως νὰ ζητήσω πολὺ ἀπ' τὴν ποίηση, καὶ γι' αὐτὸ καὶ νὰ τὸ βρῶ σκω ὑπέρτερο στὴν ποίηση τῶν «Πεπωμένων» τὸ πὼς δὲ μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ μιὰ δυνατὴ συγκίνηση· τὸ αἰσθητικὸν τοῦ ποιητῆ δὲ δύναται νὰ πάρῃ μιὰ πλείονη ἐντονη ἐκφραση καὶ νὰ μεταγγιστῇ μετ' αὐτὴ καὶ στὴ δική μου ψυχὴ, ὑποτάσσοντας τὴ μετ' αὐτὴν τὴ δύναμη τῆς ἀλήθειάς του. Μ' αὐτὸ δὲ λέω πὼς ὁ κ. Μ. Μαλακᾶσης δὲν εἶναι ποιητὴς. Τὸ «Δάσος» του καὶ μιὰ σειρά ἀπὸ μικρὰ ἔργα ποιήματά του θὰ συγκινούν πάντα καὶ θὰ μένουν ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀξίολογα προῖοντα τοῦ καιροῦ μας. Το ἴδιο ἢ μελωδικὸν καὶ μετρικὴν ἀξία τοῦ στίχου του δὲ θὰ μπορῇ νὰ παραγνωριστῇ ἀπὸ κανέναν, μὰ ἐκεῖνο ποὺ εὐαίφει καὶ λείπει πρὸς πολὺ ἀπ' τὴν νέα συλλογὴν του εἶναι τὸ δυνατὸ καὶ καθαρὸ προσωπικὸν αἰσθητικὸν. Τὸ περιχαρὸ ἢ περιλυτὸ, τὸ αἰσιόδοξον ἢ ἀπαισιόδοξον τοῦ αἰσθητικῆτος εἶναι δευτέρου, πρώτου ἔργου τοῦ στίχου ποίηση εἶναι ἡ ἀλήθεια τοῦ κ' ἡ δύναμη τοῦ Πρὸς νὰ παραγνωρίζωμε τὴν κυριώτερη ἀξία τῆς τέχνης, τὴ γνησιότητά του αἰσθητικῆτος ἢ τῆς ἰδέας, γιὰ νὰ φέρωμε νὰ μᾶς παρασρῇ μιὰ ζήτησις μουσικότητος. Ὅταν αὐτὸς τῆς λείπει ὁ ὀργανικὸς δεσμός μετ' το περιεχόμενον τῆς καταναίει μικρὸν μουσικὸν ἀπὸ λέξεις. Δὲ θέλω παρὶν αὐτὸ πὼς τὸ αἰσθητικὸν λείπει ὀλοτελὸς ἀπ' τὴν ποίησιν τοῦ κ. Μαλακᾶσης· συγχρισμὸν εἶναι μόνον, νευρικὸν καὶ ἀνευρισμὸν, θολὸν καὶ ἀόριστον, ὑποβλητικὸν καὶ ὑπεβαλμένον περὶ τοῦ παρά γνησιόδοξον ἀπ' τὴν ἀμεση συγκίνηση. Γι' αὐτὸ κ' ἐκεῖ ποὺ λέγεται πρωτοτυπία στὴν τέχνη, στὴν ποίησιν τοῦ κ. Μ. Μαλακᾶσης γίνεται ἰδιοτροπία· πρῶτον ζήτησις παρὰ φυσικότητος· πρῶτον σάτυρισμα ἀπὸ τὴν ζωὴν, παρὰ συγκίνηση ἀπ' αὐτήν. Βλέπομε ἕνα ποιητὴν μ' ἕνα δίκον τοῦ τρόπου, ὄχι ὅμως καὶ βεβαίον καὶ σίγουρον σ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὡσάν ἕνα ἐκεῖνα ποὺ συντακτικῶς εἶναι ἕνα ἴδιον τυπο σύνολον νὰ μὴν ἔχουν τὴν πηγὴν τὸν μετὰ στὴν ἰδέαν τοῦ ψυχῆ. Τὸ μόνον δίκον τοῦ εἶναι ἡ μελωδικὸν τοῦ ρυθμοῦ τοῦ ποὺ εἶπα, ἡ θεολογία ποὺ χαρακτηρίζεται πάντα τὸ συγκίνησόν του καὶ μιὰ εὐκολία τοῦ στίχου ποὺ παρασρῇ τὸ συγχρότον τὴν τέχνην τοῦ στοῦ αὐτοσχέδιου. Ἡ κλίσις στοῦ στερῶν εἶναι τὸ χαρακτηρηστικὸν ἔργον τῶν κατωτέρων. Ἐξοχνοῦμε πὼς ἡ τέχνη εἶναι ἐπιμελεσις δυσκολία καὶ ὄχι εὐκολία. Δὲν ξέρω πὼς δημιουργοῦν εἰς μεγαλο

φυῆς, μὰ οἱ καιροί, ποὺ ἡ τέχνη ἔφτασε στὴν πρῶτη ἄρτια ἐκφραση, μᾶς λέν τὸ μάθημα. Ἡ ἐλληνικὴ ἀρχαιότητα εἶναι τὸ πρότυπον γι' αὐτὴ καὶ δὲν πιστεύω νὰ τὴν ἔφτασε δίχως κόπον κ' ἐπιμελεσις στὴν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν.

Καὶ θέλω νὰ πιστεύω ἐπίσης πὼς μετὰ κάποιαν περσύτερη ἐπιμονὴν μιὰ ποιητικὴ εὐφυῖα σάν τοῦ κ. Μ. Μαλακᾶσης θὰ μπορούσε νὰ φτάσῃ σὲ μιὰ ἀνώτερη καὶ ὀργανικότερη ἀριότητα καὶ νὰ μᾶς δόσει ἔστω καὶ στὸν περιλυτὸν τόνον τῶν «Πεπωμένων» συγκινήσεις βαθύτερες ἀπ' τὸ «Παρχμῶθι» τῆς Τρολαρῶς, ἀπ' τὴν «Κοιμισμένην», ἀπ' τὴν «Ἐομολόγησι» ὅπως θὰ τὴν ἔγραφε ὁ Χαίνας, ἢ καὶ ἀπ' τὸ παρακάτω ἔκδομα, ἕνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα τῶν «Πεπωμένων».

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Νευρὸς ὁ κόσμος ὅλος τῶν ἀνθρώπων
Κετάρχημα σωριάζτηκε καὶ ἀπλώθη,
Καμηλὸς καὶ λήπες μέσ' τοὺς κήπους τῶν παθῶν,
ὁ νοῦς μου κλάθει.

Ἰλλῆ στὸν ἄντρον τὰ δεινὰ καὶ τὰ ξερά,
Στρίβουν βουβῆ τὴ θλίψη, τοὺς στίβουθον κάτων,
Ἰσχνῶ σὰ μᾶ, στὰ πρόσωπα νερά,
Σκιά θανάτου.

Ἐσθρῶς ὁ ἥλιος καὶ ὁ θάνατος ἀποσπερῶς
Ἐσπερῶδαι τὸ λείψανον χλωμῆς ἡμέρας,
Χειροπαρτάτικος σὲ κλαίει ὁ βραδινός,
Ψυχὴ μου, ἀέρος.

Ὁ, ὅς ἔλασε γραμμένο σιν· ἔσμη καρδιά,
Στὴ γόμνα τὴν ἀπορνή καὶ τὴν μινούλια,
Νὰ σὲ σκεπάσῃ μετὰ ξερά, τοῦτ' ἡ βραδιά,
Κλεδιά καὶ φύλλα.

Σταλάζει ἕνα τὴ θλίψη διαθήσις τοῦ ποιητῆ, ποὺ συχνὰ καταναίει περὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀριότητα, χαρακτηρηστικὸν ὄχι τὴν γνήσιαν τέχνην. Εἶναι ἡ μὲτα τὸ καιροῦ ποὺ συντακτικῶς εἶναι εὐκολότερα σὲ ψυχικὸν φυσικὸν τοῦ ποιητῆ τῶν «Πεπωμένων». Μετ' αὐτὴν συλλογὴν τοῦ τοῦ κ. Μ. Μαλακᾶσης πλείονη πρῶτον ἀπὸ ρομαντικὸν περὶ μετὰ καθὲρ περσύτερη του. Παρχμῶθι, ὄνειρον, κεντρικὸν, ἴσχυρι, θάνατος, βραδινὸν, ἀγωνία, ἀκατάστατα γερμῶν καὶ περσύνον ὄλον, τὸν τόμον περὶ πρῶτον, ἕνα κλημὸς περιλυτὸς μετὰ θανάτου ἀνατεταρῆ καὶ θηναίει παντοῦ. Ἄν δὲν ἦταν τὸ ζωντανὸν τῆς γλώσσας, ποὺ

σ' αὐτὴ εἶναι τὸ συγχρότον τεχνικῆς δυνατὸς ὁ κ. Μαλακᾶσης, ἂν δὲν ἦταν τὸ μελωδικὸν τοῦ στίχου, θὰ κόντασε κανέναν νὰ πιστέψῃ πὼς γυρίσαμε στοὺς παλιούς καλοὺς καιροὺς τοῦ ἀπελπισμένου ρομαντισμοῦ καὶ στοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος θρηνώδεις ποιητῆς. Σ' αὐτὸ βοηθαίει κ' ἡ τάσις στοῦ αὐτοσχέδιου, ποὺ ἀνάφρα πρὸς ἀπάνω. Δὲν ἀρνούμαι πὼς ἡ ἀπλότητα τοῦ αὐτοσχέδιου ἔχει πολλὰς φορὰς τὴν χάρι τῆς, ἴσως καὶ νάναί μάλιστα κ' ἡ πρῶτη ἀνώτερη ἐκφραση τῆς τέχνης, μὰ πάλι ἡ ζήτησις ἀπλότητας μπορεῖ νὰ πέσῃ εὐκολὰ σὲ πεζότητα καὶ ἀτεχνία, σὰ λ. χ. στὶς στροφὰς αὐτῆς.

— Πές μου, ἀπόψε κάτι, — τί γλυκεῖα βραδιά —
Κάτι, νά, σὰ θρόλλο, σὰν παραμυθία
— Δὲ βορῆσαι, κῆτι πῶς τὸ φεγγαράκι,
παιγνιδίζει ἀπόψε μέσα στὰ κλαδιά...

— Ὅχι, πές μου, ξέρεις πόσον ἀγαπῶ
Μύθους κ' ἱστορίας νὰ μοῦ λές ἐμένα.
— Ἐνα παραμῦθι τότε νὰ σοῦ πῶ,
Παραμῦθι ἀπ' ὄλλια, τὰ λησμονημένα.

Μιὰ φορὰ κ' ἕνα καιρὸν — κόποιον καιρὸν
Τὴν ὥραία κόρη ἑνὸς ψωρῶ,
Τὴν ἀγάπησεν ὁ γυνὸς τοῦ βασιλέως — τὴν Τρολαρῶ,
Ὅπως λέει τὸ παραμῦθι — μιὰ φορὰ.

Ἐρεῖ ἀπὸ προσωπικὴν ζήτησις καὶ πείρα τί ἐντοπώσις κινῆται νὰ δόσῃ ὁ ποιητὴς. Μὰ δταν δὲ σκεπτομε νὰ τίς δόσουμε, ἡ ζήτησις μᾶς εἶναι σὲ κάτι ποὺ φάνεται περσύτερον σὰ μιὰ ἀμελεσις καὶ σὰ μιὰ ἀπειρία, ποὺ τὸ εὐλαχιστὸν ἕνα ποὺ σταθίει ἕνα καιρὸν μαθητῆς τοῦ κ. Μαλακᾶσης δὲν τοῦμαίει νὰ τοῦ τὴν καταλογίσῃ. Ὅχι ἀνεμπειρία, μὰ πρόβησις καὶ κάποιαν πεισματικὸν καταφρόνημα τοῦ τόχου κατημένου καὶ συνθημένου, μιὰ παραξηγημένη ζήτησις πρωτοτυπίας σέβει καὶ τὸν ποιητὴν τῶν «Πεπωμένων» στὴν ἀμελεσις καὶ στὴν κοινοτυπία. Ἴσα ἴσα γινεῖ. ἔχω τόση ὑπέλπιση στὴν ποιητικὴν ἰκανότητα τοῦ κ. Μ. Μαλακᾶσης, ἐκφρῶμαι δταν ἀπαντῶ στὴν νέα ποιητικὴν τοῦ συλλογῆ ποιήματα σάν τούτον.

Ἄννα, τὰ δάκρυα χέθησαν μέσ' τὸ κρασί τῆς λήθης,
Ὅμως ἐσὸν στὰ χεῖρά σου μὴ τὸ σιωπῶσις, μὴ,
Κι ἂν τόσο μ' ἐτυφώρησες, δὲν ἀπολησμονήθης,
Μὲ τὴν ἀγάπην ἀλάσθησαν οἱ ἔργους κ' οἱ καμηλοί.

Σὰ φύλλα τοῦ ζωόπουρου ποὺ τὰ σιοροπάει τὰ γέρι,
Τὰ περασμένα πίσω σου, ὦ μὴ τὰ ρίξῃς, μὴ,

εἶπα», εἶπε θυμωμένα ἡ Κούλα, ξεφύγοντας ἀπὸ κοντὰ τοῦ.
Ὁ φίλος τῆς τῆς ἔπιασε τὰ χεῖρια.
«Μοῦτες, θὰ μ' εἶπῃς τὴν ἀλήθειαν!»
«Τὴν ἀλήθειαν νὰ σ' εἶπῶ ὅχι· τίς καὶ σὺ τί λείπει ὁ κόσμος...», εἶπε ἡ Κούλα καὶ ἔφυγε ἀνὰ φύγην ἀπὸ τὰ χεῖρα του.
«Δὲν εἶναι ἀπ' τὸν κόσμον τίποτα.»
«Ὅταν τὸν εἶδες νὰ ἔρχῃ ἀπὸ τὸν δέν εἶναι λευτέρος νὰ τὴν ἴδῃς ὁ καθένας.»
«Λευτέρος βεβαίον· ὅς πῃ καὶ αὐτὸ πές μου· μανὰ γιὰτί δὲ βγήκες σήμερα στοῦ παραθύρου;» πολεμώντας πάλι νὰ τὴν κληροπιάσῃ.
«Γιὰ ποῖον νὰ βγῶ. Ἐστὸ ἤθελε καὶ δὲν ἔκτασε. Πῆρες φωτιά κ' ἔφυγες. Ὅσο κ' ἀπὸ θάσω τὴν δ'λιά μ' ἐστὸ κατῶν, ἐστὸ...», πῆρε φῶρον ἡ Κούλα.
«Καλὰ τὸ δειλὸν, μὰ πρὶν τὸ γίωμα;» τὴν διακῶφε, τυρανώνοντας τὴν ὁ Σκαλτοσιώργος.
«Πρὶν τὸ γίωμα οὔτε σ' εἶδα· δὲν ἀνέβ'κα ντὶπ ἀπάνω· τυλγαδιάζα στοῦ νερόν», ἀπάντησε ἡ Κούλα ἀπορηστικῶς.
«Δὲ μ' εἶδες ἀλήθεια...» ρώτησε πάλι, κλιτώντας τὴν στα μακτὰ ὁ πρῶτος.
«Νὰ χαροῦ τὸν ἀδερφόν μου...!»

Ἦσαν ὁ ὄρκος ποὺ ἔπιασε νὰ πιστευτῇ εὐκολότερα κ' ἔχονταν ἀπὸ τὸν ποὺ τὴν χεῖρα τὸν ἀρραβῶν τοῦ Θάμου Κρανῆ καὶ καθὲρ δυσκολία περὶ τῆς ἀσπῆ. Στὴν ἀρχὴν ἔειπε, μετὰ κάποιον διαταγῶν καὶ τῶμον, σιγὰ σιγὰ ὅμως, ἀπὸ εἶδον καὶ βεβαίωθον ὅτι δὲ στρέψε, προσέρονταν γερμῶν πρὸς καὶ ἔσθρα.

Ὁ Σκαλτοσιώργος σὲ νὰ φρονηθῆς περσύτερον μὴ σιρῆσι, βιάστηκε νὰ πῆρῃ πίσω τὸ ρῶτον.

«Ἄπ' τοῦ ὄρκου· ἔτσι σ' ἔταξα οὕτως γιὰ νὰ σὲ δοξμάσω», βέβαιον τὴν ἀγαπητικὴν καὶ τὴν ἐσφίξε στὴν ἀγκαλιὰ του.

Ὅσο καὶ ἀπὸ τοῦ ἀρεξῆ νὰ κᾶν πάντα στὶς ἀγάπες του μικρὰ πειράγματα, νὰ τίς φερῇ στοῦ στενά, νὰ τίς τρομάξῃ, ἀμὴ ὅμως, εἶδανε πὼς παίρνουν σιβαρὰ τὰ πλάμα, πὼς θυμῶν ἢ πὼς θλίβονται, ὑποχωροῦσε. Ἡ καρδιά του δὲ βαστούσε νὰ παρατυρανῆ. Ἦξερε, λαβῆκε ὑποψὴν τοῦ ἀπὸ πρῶτον, πὼς ὅπου ἔμπαινε δὲν ἦταν οὔτε ὁ πρῶτος· οὔτε ὁ μόνος συνήθως καὶ φρόντιζε νὰ συμβιβάσει καὶ καθεραρὰ μετ' τὴν περιστάσι. Ὁ Ἄχιλιος Σκαλτοσιώργος δὲν εἶχε πάρει ἀπὸ σιρῆσιν τοῦ νὰ διορθῶσιν αὐτὸν τὸν κόσμον, οὔτε νὰ βάλῃ δεσφὰ καὶ σιδερα στὶς καρδῆς τῶν γυναικῶν. Συνη

θισμένος ὁ ἥλιος νὰ περῆ ἀπ' ἀπὸ σ' ἀπὸ χωρὶς νὰ πιάναται, τίς καταλαβῆκε καλλίτερα ἀπὸ καθέναν ἄλλον. Ψευτικὸν καὶ γλῆντι εἶναι ἡ ζωὴ κ' ἡ ἀγάπη ἐδὲ σὲ τούτον τὸν ψευτικόν. Κι ἀπόψε δὲν πῆδησε τὴν φραχτὴν ἐδὲ νὰ χολοσκᾶται. Οἱ ὑπόλοιποις στιγμῆς τῆς βραδυνῆς τοῦ ἐφοῦν στὴν κούλια τοῦ σουλιώτη περσύνον μέλι καὶ γάλα μετ' τὴν ἐρωμένην του, ὅσο ποὺ ἀκούστηκε τὸ πετῆμα τῆς Μαρίας στὴν σκάλα καὶ ὁ εὐχνοῦς ρωτικῆτος ἔφυγε ἀπὸ τὸ κᾶτον. Κι δταν ξαναδοξακῆκε ὄσον στὴν φραχτὴν, ἦταν εὐχαριστικῶς ποὺ, χάρη στὰ πειράγματά του γιὰ τὸ Σκαλτοσιώργον, γλύτωσε τὴν βραδιά αὐτὴ χωρὶς νὰ δόσῃ τὴν ὑπόσχεσιν πὼς, θὰ ξανακῆθῃ μετὰ κᾶνεν νέον χρισμῶν.

Πέσαν λίγες μέρες δίχως ἡ Κούλα νὰ φανερωθῇ ὁ δόξα στοῦ Σκαλτοσιώργου. Ὁ Σκαλτοσιώργος, ὅσο εἶχε ἀνοιχτὸν τὸν ἄλλον δρόμον, δὲν εἶχε ἀνάγκην νὰ πολυκαθίξῃ στοῦ βιολογῆ· δὲν ἤθελε οὔτε τὸ συνάδερφόν του νὰ περῆσῃ, οὔτε νὰ φέρῃ τὴν φτωχὴν τὴν Κούλα σὲ θέση δύσκολη. Ἡ στερῆ ἦταν ἡσυχότερη ἔτσι, μὰ ὁ ἀπατημένος ἐραστὴς τῆς δὲν ἀναπεύον.

Κ' ἡ πεθαμένη ἀγάπη μας εἶχε ἕνα καλοκαίρι,
Κι ἄς τῶζωνεν σὰ σύγγενον οἱ ἔγνιες κ' οἱ κλημοί.

Ἀπόψε μὴν δλάκωρη ζωὴ κι ἂν ἀπαρηθήης,
Κι ἂν ἄλλη θῶσαι ἀπ' ἀδριο, μὴ μὲ ξεχάσης, μὴ,
Κι ὄσο γιὰ μένα, πέσανε μέσ' τὸ κροσι τῆς λήθης,
Μαζὶ μὲ τόσα δάκρυα, οἱ ἔγνιες κ' οἱ κλημοί.

Θὰ μού πῃ ὁ ποιητής, πῶς αὐτὸ δὲν εἶναι δικό
του ποίημα, ἀλλὰ μίμηση καθὼς τὸ λέει. Μὰ αὐτὸ
δείχνει σὲ ποιῆς μίμησης σέβεται τὸ πνεῦμα τοῦ
κ. Μαλκιάση· τὸ καμπανιστὴ τῆς στροφῆς, ἡ τρι-
πλῆ ἐπαναληψὴ τοῦ μὴ μὲ ξεχάσης, μὴ, ἡ κούρια
αἰσθηματολογία τῶν δάκρυων, τῆς ἔγνιας καὶ τῶν
κλημῶν χαρακτηρισμοὶ τῆς αἰσθητικῆς κλίσεως τοῦ
ποιητῆ τῶν «Περωμένων». Δὲν εἶναι μονάχα τ'
αὐτὴ τῆ μίμηση, ὥστε νὰ τὴν παραδέλετε καὶ ἐκεί.
Εἶναι μιὰ καθολικὴ ρητὴ, ποὺ κάνει τόσο ἀντικι-
σθητικὴ ἐντύπωση σὲ ὅλο τὸ βιβλίον, ποὺ κεντεῖται
νὰ μεταθήσῃ τὸ σημαῖν ποιητῆ τῶν ὠρῶν τρα-
γουδιῶν στὴ φάλαγγα τῶν ποιητῶν ἐστὶν βγαί-
νει μὲ ποιήματα σὺν ταῦτα·

Βασιλευμένοι οἱ σῆραι οἱ σπάρτα πολῆται,
Ἕθιοι, φεγγάριο, ἀστέρι, σκοτεινὰ.
Στῶν ἐπιγεῖων ἀνάμεσα τὰ μονοπάτια,
Τὰ μνήματα ξεχωρισμένα, τὰ σερνά.

Σάβανα θραίνου γύρωθε τῆρρα σκιάδια,
Σὺν τῶν κορῶν τὰ φτερά τῶν ἀστραφτερά,
Καὶ περασμένα τῆς ἀράχης τὰ μωγιάδια,
Νεκράνθια πὰ στὰ κροστὰλλα νερά.

Πολεμιστᾶδες μὴν ξυπνῶτε, μὴ τίς νέες,
Πολύφωνοι μέσα στὴ νύχτα κεραινοί,
Δὲν ἦταν σὺν ἑὸς αἰῶνες, οἱ θραῖτες,
Κ' οἱ ἀστραπῆς τοὺς ἔγνιαν τῶρα κλημοί

Τοῦ κάκου περιζῶντε τὰ ἀρχαῖα παλάτια,
Ποτὲ σὺν θά φτάσειε, ποτὲ, ὡς ἐκεῖ,
Ποὺ κἀνονον μόνον, κάποτε, σκυμμένα μάτια,
Τὴν εὐλαβητικὴ τους προσευκὴ

Ἄς πέσουν πάλι τὰ σκοτάδια ἐλόγουρά τους,
Κι ἄς πάρουν οἱ κραυγῆς τῶν κεραινῶν,
Κι ἄπ' ἀπὸ τοὺς σφραγισμένους τῶν θανάτους
Τὰ δίχτυα ἄς τρέξουν μοναχὰ τῶν ἀραχνῶν.

Στοὺς «Μικροὺς κλημοὺς» ὁ ποιητὴς τῶν «Πε-
ρωμένων» θέλει νὰ κλείσῃ σὲ μιὰ μοναχὴ στροφῆ

μιὰ συγκίνηση, ἕνα αἰσθητικὴ ἢ μιὰ ἰδέα. Μὰ κ' ἐδῶ
πνίγεται ἡ εἰκόνα στὴν ἀνυπόφορη αἰσθηματικὴ
ἀσάφεια. Τὰ τετράστιχα εἶναι μιὰ ἐπιγραφικὴ
προσπάθεια ποὺ θυμίζει τὴν «Παγὰ λαλιούσκ». Δὲ
λέω πῶς εἶναι ἐμπνευσμένοι οἱ «Μικροὶ κλημοὶ» ἀπὸ
τούτη. Κάθε ἄλλο, γιατί ἂν ἦταν ἔτσι, ὁ κ. Μα-
λκιάσης θαπάρνε ἕνα μάθημα ποιητικῆς ἀπὸ τὸ
Νιρβάνα. Κι ὁ ποιητὴς τῆς «Παγὰ λαλιούσκ» δὲ
μπορεῖ βέβαια νὰ τινάξῃ ἀπ' τὰ φτερά του κάθε
ρωμαντικὴ δροσοσταλιδὰ. Ἀλλὰ σὲ μιὰ ἀραδαριὰ
ἀπὸ τὰ τετράστιχα τοῦ ποικ. λαγαρότητα, ποιά
ἀγνή ποιητικὴ ἐμπνευστὴ λαμποκοπάει καὶ πῶς μιὰς
στιγμῆς συγκίνηση τοῦ ποιητῆ ἀπ' τὴν κόσμο γύ-
ρασε καὶ ἀπ' τὴ ψυχὴ του, μπαίνοντας ὡς τὸ λῶδαθο
μὲς ἀνεβαίνει ἀπὸ κει καὶ μὲς ζυνοῖται μὲρὸς μας
μιὰ εἰκόνα φωτινὴ μὲ μίον ἀπλότητα ρυθμοῦ καὶ
τῶνου ἀρχαϊκῆ σωσιᾶ. Ὅπως παρατηρῶ καὶ ἀπὸ
ἕναν ἄλλον ποιητῆ, ποὺ θὰ τὴν δώμα παρακάτω,
τὰ ἐπιγράμματα αὐτὰ τοῦ Νιρβάνα κίνησαν τὴ
προσοχὴ παλιῶν καὶ νέων συναδέλφων του, μὰ δυστυ-
χῶς ἔχει ἐκεῖ ποὺ βρισκεται τὸ κάλλος, κ' ἡ ποιη-
τικὴ ἀξία τους. Μιὰ ἐκτίμησή τους καθαρότερη,
θιερῶ, δὲ θαχε νὰ ζημιωθῆ ὅτε τοὺς νεώτερους,
ὅτε παλιότερους τραγουδιστῆς, ἀκόμα καὶ τῆς
περιωτῆς τοῦ ποιητῆ τῶν «Περωμένων».

Τὸ πέρασμα ἀπὸ τὰ στερεὰ στὰ «Μικρὰ τρα-
γουδιῶν» τοῦ κ. Ἀλεξ. Μαυροῦ δὲ εἶναι πὸ ἄχαρη.
Ὅτε μιὰ ἀνάπτυξη ποιητικῆς συγκίνησης. Ἰσως στὴν
κ. Μαυροῦ νὰ κλῶβεται ἕνας ποιητῆς, οἱ ὠρῶν
του στίχοι ὅμως, δὲν τὴ δίνουν τὴν ἐλπίδα. Δὲ ἔχ-
ουν λόγο νὰ τυπωθοῦν καὶ σὰ δοκίμια ἀκόμα ντι-
λεπῶνται. Δὲν εἶναι οὔτε τὴν ἰσχυρὴ καὶ τὴν εὐκολία
τῶν ποιεῶν κἀνε, ποὺ ἔσο κι ἂν γυρεῖν νὰ
τοὺς μιμητῆ μὲ εἰκόνας, σὺν τῶν τετράστιχων :

Καὶ τὸ φεγγάρι θυφῶνται γεμάτο σὸ βουνὸ
Πὸ κόκκινο, πὸ πορφυρὸ δὲν τόχα ἰδῆ ποτὲ μου —
Δὲς κ' ἦτανε γυφῶνται κεφάλι ἀνθρώπου
Πὸ ἀκόλαστο κυλιότανε σὲ σπασαγμοὺς πολέμου
ἢ τοῦ ἄλλου :

Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα μὲς τὸ βαθὺ σκοτάδι
Τὴν πεθαμένη ἀγάπη μου ἔθαγα μοναχός.
Τὸ μαιωμένο τῆς κορμῆ, τ' ὄλο πληγῆς γεμάτο
Ἐχάθη πρὶν ἀπ' τὴν ἀγῆ, πρὶν ἀπὸ κάθε φῶς,

δὲ μπορεῖ ὡς τόσο νὰ τοὺς φτάσῃ. Τοῦ λείπει τὸ
ριζοσπαστικὸ καὶ τὸ μεγαλόπνοο τους. Τὸ νὰ μὴν
εἶναι ποιητῆς κανένας ἐγκλημα δὲν εἶναι· ἐγκλημα
εἶναι μονάχα νὰ τυπῶνται τὰ ποιητικὰ γυμνάσματα
του.

Δροσερότερο ἕνα ἀγῆ μὲς φυσάει στὰ «Ἀνοι-
χτὰ μυστικὰ» τοῦ κ. Ἀλέκου Φωτιάδη. Ὁ τρα-
γουδιστῆς φκίνεται νὰ αἰσθάνεται τὴ φύση καὶ νύχτη
τῆ γύρω τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, τὸν εἶναι ὅμως κι
αὐτὸν ἀγγίσει ἡ ὑπόψια πῶς ὑπάρχει κάπιο μυ-
στικὸ κάτω ἀπ' τὰ πρῶματα καὶ δὲ μπορεῖ νὰ βρῆ
ἡσυχία ἀπ' αὐτό. Ἄν τὸ κισθάνεται νὰ ὑπάρχει,
ἔργο του θάτκει, σὺν ποιητῆς, νὰ μὲς τὸ ἀνοῖξῃ
στοὺς στίχους του· νὰ μὲς δεῖξῃ λ. χ. τις χαρῆς ἢ
ἔσονται τὰ μυστικὰ τοῦ καρπού κι ὄχι νὰ ζητῶνται
ἀπὸ κείνον νὰ τοὺ τὰ πῇ μονάχος του. Ὡς τότε
κάπιο κάπιο ξεθαρεῖται κι ἀρχινάει νὰ τραγουδῆ
αὐτὰ τὰ μυστικὰ. Καὶ μερικὲς φορὲς τὸ τραγουδιῶν
του βρεῖται μιὰ μορφή καὶ μιὰ ἀρμονία καὶ μιὰ ἀλή-
θεια ὄχι πολὺ συνηθισμένης στὰ κακαῖσματα τῶν
νεαρότερων ποιητικῶν μας. Μερικὰ ἀπ' τὰ ὄχτα.
στίχά του δίνουν μιὰ κάποιον τεχνικὴ συγκίνηση.

Π. χ. ταῦτα·
Ἕνα γυδ-βοσκόπουλο τὴν ἀρμονιὰ περσοῦσε
καὶ μέσο σὸ κὶ λάμι του τὸν πόνο του λαλοῦσε·
Στῆς γαλινῆς τῆς θάλασσας τὴν ἄκη ἢ βοσκοπούλα
Μὲ τῶν κυμάτων τοὺς ἀφροὺς κταῖζε τὴν αἰγούλα.
Ἕλα νὰ φύγαμε μαζί, τῆς λέει κ' ἡ παρθένια
Σαλεούνας τὰ πρόβια τὸν βλέπει χαϊδεμένα.
Ἕλα, κυρὰ μου νὰ γενῆς. Εἶσαι μικρὸς διαβάτη.
Τὰ πὸ μικρὰ τὰ σύγγερα φέρουν τὸ φρέσκο
[μυτῆ]

Ἀπὸ κάποιες στροφῆς μερικῶν ἄλλων δὲ λείπει
ἡ χάρις οὔτε ἀπ' τὸ στίχο οὔτε ἀπ' τὴν εἰκόνα,
ἔσονται μὲ ὅλο τὸ συνηθισμένο τῆς καὶ τὸ ἐπι-η-
δεμένο.

Κατέβηκε γιὰ νὰ λουστῆ στὴ μαρμαρένια στέρρα,
Ταράζει λίγο τὸ νερὸ μὲ τὴ λευκὴ τῆς φτέρρα
Κ' ἐκείνο ἀνοεῖχισσε στὴν ὀμορφιὰ τὴν τόση,
Στεφάνου πλέκει γύρω τῆς γιὰ τὴν στεφανώση.

Τὸ καλύτερο ὅμως ἀπ' ὅλα εἶναι, μού φκί-
νεται, τὴ παρακάτω·

ταν μὲ τούτο. Ἄν καὶ δὲν εἶχε ἄκόμα ἀπόδειξη
χεροπιαστή, ἡ καρδιά του ὅμως τὴ βεβαιότητα τὴν
εἶχε. Μὴ μπορῶντας νὰ ξεμοναχίτῃ ποθεν τὴν
ἀπιστὴ ἀγῆπτικὴν, γύρισε πρῶτα στὸν ἀντίζηλο.
Πέτυχε τὸ Σκαλτσογιώργου μοναχὸ ἕνα βράδυ,
καθὼς πῆγναιε στὸ κάστρο·
«Καλὰ ποὺ σ' ἔβρα μοναχό· θέλω νὰ σοῦ εἰπῶ,
ἕνα λόγο», τοῦ εἶπε ζυγῶνοντάς τον.
«Καὶ δὺς ἂν θέλῃς», εἶπε κι ὁ πρῶτος ποὺ κα-
τάλαβε.
«Δὲ φέρθηκες σὰ συνάδερφο», τοῦ μουρμούρισε
βραχνὰ ὁ βαλτινὸς λοχίας.
«Σὲ τί; γιὰ λέγε μου.»
«Ἐρεῖς σὲ τί!»
«Δὲ σὲ καταλαβαίνω.»
«Ἄσ' τ' αὐτὰ καὶ μίλα μου σὺν ἀντρῶς.»
Ὁ λόγος ἀναψε τὸ Σκαλτσογιώργου.
«Ἄσ' τ'ε βρεῖς καὶ σὺ καὶ μίλα σὰ συνάδερφο»,
εἶπε στεγνὰ καὶ τούτος.
«Νά, στὰ παραθύρια π' εἶδες...»
Ἡ φωνὴ τοῦ Σκαλτσογιώργου ἔκαμε τόπο ὁ θυμὸς στὴ λύπη
τοῦ Σκαλτσογιώργου ἔκαμε τόπο ὁ θυμὸς στὴ λύπη
«Μπορῶ νὰ σε ρωτήσω καὶ γὼ νὰ λόγο, ὅτι
Μάνθο;» τοῦ εἶπε μαλακὰ καὶ μ' ὄλη τὴν καρ-

διὰ του.
«Ἐπὶ με», εἶπε ξερὰ ὁ Σκακρέλος.
«Διαφέρεις» ἐκεῖ στὰ σῶβα;»
«Στὰ σῶβα ἢ στὰ χῶρατα, δὲν εἶναι δ' ἄλλος
σ' λογαριασμό», ἀπάντησε ὁ βαλτινὸς ἀπόστομα.
Ὁ Σκαλτσογιώργος τὸν κοίταξε μιὰ στιγμὴ καὶ
συλλογίστηκε· Ἄξιζε τὸν καυγὰ τὸ πρῶμα; Ἡ
ὄρεξή του γιὰ τὴν Κούλα ἄρχισε νὰ πέφτῃ ἢ ὄμορ-
φὴ τῆς δὲν ἔξιζε τίς ἀπαιτήσεις τῆς.
«Διαφέρεις στ' ἀλήθεια, ὅτι Σκακρέλο;» ρώ-
τησε πάλι καὶ ἀπῶσε τὸ χέρι σὸ συνάδερφόν του.
«Τὶ κοροϊδεύεις τώρα...» θέλησε νὰ θυμῶντῃ ὁ
Σκακρέλος, μὰ ὁ Σκαλτσογιώργος τὸν ἔκοψε·
«Ἄν κοροϊδεύεις, δὲ θὰ σὸδ' νὰ τὸ χέρι. Ἐχεις
τὸ λόγο μου, οὔτε θὰ σ' ἴσω μᾶτια πλιά», τοῦ
εἶπε καὶ τὸν ἐπίασε ἀπ' τὴ μέση.
«Ἕλα, πάμε!»
«Τώρα τὸ λές!» μουρμούρισε σκοτικισμένα
πάντα ὁ Σκακρέλος.
«Τὶ τώρα; Δὲν πῆρα οὔτε μιὰ κλησπέρα· ἂν
θέλῃς, πῆτεψε.»
Ὁ Σκακρέλος τὸν κοίταξε παραξένα
«Ἄφου σ' τὸ λέω, νὰν τὸ π' στέψη», εἶπε τὸ
στερνὸ τοῦ λόγου ὁ Σκαλτσογιώργος καὶ προχώρησαν

κ' οἱ δὺς ἐμῆλταν στὸ κάστρο.
Κι ἀλήθεια, ὁ Σκαλτσογιώργος φύλαξε τὸ λόγο
του· δὲν ξαναγύρισε τὰ μᾶτια του στὴν Κούλα. Ἡ
Κούλα τὸν καρτέρεσε ἄδικα μιὰ δὺς βραδιῆς τὴν
τρίτη τὸ κατάλαβε τὴν ἔβρα τὰ φῆδ. Ἡ μα-
νία τῆς ἦταν περσοτερὴ ὄχι σ' αὐτόν, ἀλλὰ σὸ
Σκακρέλο. Δὲν εἶχε μᾶτια νὰ τὸν δῆ, ὄχι νὰ βγῆ
γι' αὐτόν στὰ παραθύρια! Κι δὲν εἶχε μοναχὰ τὴ
σκῆση τῆς ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν τοῦ Σκαλτσογιώργου,
εἶχε καὶ τὰ λόγια τῆς. Μαρτύρ καὶ τὰ πειράγματα
τοῦ ἐπιλοχία Κακρωτῆ ἄκουε.
«Φυλάξου, κακομάρκα· θὰ σε κῆνη. θὰ σε ρᾶνη
ὁ Σκακρέλος», τῆς ἔλεγε κ' οἱ δὺς.
«Πῆς του νὰ πᾶν τίς κακαῖσμένες», εἶπε
ἀγριεμένη ἡ Κούλα τοῦ στερνου.
Τούτος εὐχαριστήθηκε περισσότερο ἀπὸ τὴ Μι-
ριῶ, ποὺ ὁ νεώριτος συνάδερφος ξεμπήχτηκε τε-
λευτικὰ ἀπ' τὴν Κούλα. Ὅσο ἦταν ἡ Κούλα τὸ
μυθῆσι τοῦ ἔσωτά τῆς μὲ τὸ Σκαλτσογιώργου, δὲν
εἶχε ὄρεξῃ νᾶλλαξῆ οὔτε κούβεντα μὲ τὸν ἐπιλο-
χία. Καὶ γιὰ τὸν ξαδερφὸ ἦταν λιγῶν ἀχῶνευτο
νᾶρθε, εἶσαι ἄξια τὸ ζῆνο τὸ γουρῶν νὰ φᾶν τὸ
πῶ ὄρρο ἀπὸ τὴν ἀπιδὴ μᾶρροστὰ στὰ μᾶ-
τια του. Ὁ Σκακρέλος, μὲ τὴν ἀρχὴν ποὺ εἶχε νὰ

Βαρειά τ' ἄλλοι ὀπίσω του τ' ἀφράτο αὐλάκι ἀφίνει
Καὶ τὰργυπάτηρα ὁ ζευγὰς τὰ βώδια του κεντὰ
Καὶ κείνα ποὺ παιδεύονται μὲ τόση καλοσύνη
Μὲ τὰ μεγάλα μάτια τους κυττάζουνε σκυφτά.

Χαρὰ στάλλετρι στὸ ζευγὰ ποὺ τὴ ζωὴ μὰς δίνουν.
Ὅταν τὰ στάχυα θὰ γενοῦν τὰ βώδια θάποστᾶσουν,
Οἱ παραγιοὶ τὶς ἀρηλὲς εἰς θημωνιὲς θὰ στήνουν
Καὶ κείνα θάουρουν καλαμὰ πολλὴ γιὰ νὰ χορτάσουν.

Μέσα στάλλονια τὰ χρυσά, τᾶλογα θὰ γυρνᾶνε
Καὶ θὰ σηκώσουν σὺννεφο τὴ σκόνη στὸν ἀγέρα
Κ' οἱ λιχνιστάδες παρακεὶ ψηλά θενὰ σκορπᾶνε
Μολαματένια κότσουλα μὲς στὸ γαλάζιο αἰθέρα.

Παρόμοιο δεύτερο ἔδικε θὰ γυρέψη κανεὶς σ' ἄλλον τὸν τόμο. Ὁ τραγουδιστὴς ξεπέφτει εὐκολὰ στὴν εἰδυλλιακὴ ἢ ἐλεγιακὴ κοινοτοπία, στὸ περίλυπο καὶ στὸ ρομαντικόν. Μιὰ ντουζίνα τετράστιχα, ποὺ θυμίζουν κ' ἐδῶ τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Νιρβάνα ποὺ εἶπα, κάτι θέλουν νὰ ποῦν καὶ νὰ κλείσουν σὲ μιὰ εἰκόνα, μὴ δὲν καταφέρνουν τίποτε ποιητικόν. Χανονται στὸ μικρόχαρο καὶ τὴ σήμαντο. Κιτακνᾶται νὰ ξανασηκῶνται κανένας σ' ἕνα σὺν αὐτὸ ποὺ τὰ τελειώνει.

Μὲ τὰ λιὰ τὰ φρέσκα σου καὶ τὰ κρυφὰ σου κάλλι
Σὰν ζωγραφίζεις τὸ σπυρο σου κορμᾶκι σὰν κορμᾶκι
Πῶς τὸ ζηλεύω τὸ τρελλὸ τᾶγέρι τὸ δροσάτο
Ποῦ σὲ πηγαίνει σπρώχνοντας στὴν ἀμμονδιά ἐκεῖ
[κάτω.

Ἡ μετάφραση ἐνὸς εἰδυλλίου τοῦ Θεόκριτου, ποὺ κλείνει τὸ βιβλίον, εἶνα δίχως ζωντανότητα καμιά καὶ χρώμα. Αὐτὴ ἡ ἔλλειψη εἶναι καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Φωτιάδη μὲ ὅλα τὰ χλωρὰ κλαδάκια ποὺ προσφέρνει ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ὡστόσο τὸ κάπως δροσερὸ αἰσθημὰ τοῦ ποιητῆ κ' ἡ καλὴ του ὄπως καὶ ἐν εἶναι στιχουργικὴ μπόρει νὰ τᾶξῃ κάπιο σοβαρότερο μελλοντὸν στὸ νεόβγαλτο τραγουδιστὴ, φτάνει μονάχα νὰ φροντίσῃ νὰναπτύξῃ τᾶγαθὰ στοιχεῖα τοῦ τραγουδιοῦ του καὶ πρῶτα πρῶτα νὰ μὴν ἐμπιστευτῆ τὴν κρίση τοῦ προλογιστῆ τοῦ τόμου του, πῶς κάπια πνοὴ σκιεπληρικὴ τοῦ ἔχει χαϊδεύει μερικὰ ὀχτάστιχά του. Ἄν νιώθαμε στὸν τόμο μας πῶς μπόρει νὰμαστε ποιητὲς, δίχως νὰμαστε Σκιεπληροὶ καὶ Νεάντιδες, ἴσως νὰχε καὶ ἀξίκα πὺ πολλὴ ἢ ποιητικὴ παραγωγή μας.

Μόναχο ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Βαστιέται ὅσο μπόρει ὄζω ἀπ' τὸ σύνορον τῆς κούλιας, ἦταν ὁ ἀγαπητικὸς γιὰ τὴ μικρότερη ξαδέρφη ποὺ ἀναποκρίνονταν περισσότερο στὰ ἰδανικά του. Καθένας ἔχει τὶς χωριστὲς καὶ ἀτομικὰς ἐπιθυμίας του γιὰ τὴ ζωὴ. Κι ὁ ἐπιλοχίας μας τὶς δικῆς του. Γι' αὐτὸν ὁ πὺ ἴσως δρόμος τῆς ἦταν ἂν ἔρχονταν τὰ πράγματα στὴν πρώτη τους κατάστασιν καὶ σ' αὐτὸ δοκίμασε ὅλη τὴν ἐπιρροὴν του καὶ στὸ σινάδερρο καὶ στὴν ξαδέρφη του. Μὴ τούτῃ ἦταν ἀμετάπειστη. Ὑστερὰ ἀπ' τὴν ἀπλοχεριὰ καὶ τᾶνοι χτόκαρδο τοῦ Σκαλωσογιώργου ἦταν δυνατὸ ποτὲ νὰ γυρίσῃ πάλι στὸ στερεωμένον καὶ μακρὰζῆ βαλτινὸ;

Ἀπὲς του νὰ πᾶν στὶς κερκαμάνισες καὶ στὶς χορεύτρες, ἐπανακάθικε ξερὰ στὸν ξαδέρφο τῆς, ὅταν τὴν παρασκόντιζε.

Καὶ τούτο φρένιαζε περισσότερο τὸ Σκακαρέλι «τὴν ἀτιμὴν καὶ τοῦ βγῆ καὶ μὲ τὸ παρκαπνὸν ἰσὺ Τάποφάσισε στᾶληθινὰ νὰ τὴ σκοτώσῃ. Πῶς θάφτανε ὡς ἐκεῖ δὲν τὸ πιστεύει οὔτε ὁ Καραφωτιάς, οὔτ' ὁ Θεόδωρος Νιαβλής, ποὺ τᾶκούν ἀπ' τὸ στόμα του, μὴ ὡς τότε γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ καὶ ὁ πρῶτος τότε μοναχὸς καὶ ὁ δεύτερος τὸ παράγγειλε τῆς Κούλιας μὲ τὸν Τυλιγάδα, νὰ φυλάγεται λίγων

ΕΝΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ

Στὸ Ἀχάλτσιχ τῆς Ρωσίας πέθανε στὶς 3 τοῦ περασμένου Γενάρη ὁ Γιώργος Φωτιάδης, μιὰ δυνατὴ φυσιογνωμία ἀγνωστὴ βίβαια στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά», ὅπως εἶνα. ἀγνωστο καὶ τὸ ἔργο του τὸ μόνον ἀρχινημένο.

Ὁ Γ. Φωτιάδης ἔπασε θῆμα τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς κατάστασιν. Νῆμοι, θρησκείες, πρόληψες, κοινὴ γνώμη, καθήκοντα ὅπως τὰ νοιώθει ἡ ψεύτικη κοινωνία μας, ἔλα αὐτὰ τὰ φαρμάκια ποὺ αἰῶνες ποτίσανε τὴν ἀνθρωπότητα, ἔλα αὐτὰ τ' ἀγκαθερὰ καὶ τὰ θανατηφόρα φυτὰ ποὺ ριζώσανε στὴν καρδίαν τοῦ καθενὸς μας, ἀνετρέψτηκε νὰ τὰ ξεριζώσῃ ὁ Γ. Φωτιάδης μὲ μιὰ ὑπεράνθρωπη θέλησιν. Ἐἴτανε πολὺ ἀνισος ὁ πόλεμος, δυσκολώτατο τὸ ἔργο. Το παλιὸ τὸ χτίριο βαστιέται ἀκόμα δυνατὸ καὶ εἶνος ποὺ βάλθηκε νὰ τὸ γκρεμίσει, ἄκουε γῆρα του βογκητὰ, βλαστήμιες καὶ κατᾶρες. Ἀθήκανε τὰ γόνυκατὰ του, τοῦ παραλύσαν τὰ χέρια, τὴν κυρίεψε ἡ ἀπελπισία καὶ τάφηκε ὁ ἴδιος κάτου ἀπὸ κατᾶρες καὶ χαλάσματα.

Στὰ «Μισόφωτα», ὄρμα σὲ 5 μέρη, ποὺ τὸ ἔρχισε στὸν καιρὸ τῆς Ρωσικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὸ τέλειωσε πῆρσι ὅταν πὺ ἐν κυρίεψε ἡ ἀπελπισία γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπαναστάσεως καὶ γιὰ τὴ θερραπεία του ἀπὸ τὴν ἀρρώστια ποὺ ὑπόφερεν, ἔτσι μιὰ ὁ «Ἄλεμος μὲς» τὴ φυλακὴν, ἀρρωστος καὶ ἀπληπισμένος, ἀφῶ εἶδε πῶς μὴτε ὁ σκοτωμὸς τοῦ πατέρα του, μὴτε ἡ ἄρνησιν τῆς μάχης του καὶ τῆς γυναικῆς ποὺ λάτρεβε—σὺβολὰ παλιῶν ἰδανικῶν—δὲ βοθησάνε γιὰ τὴ νίκην τῆς ἰδέας: «Ἄλεμος: Μήλπες, Νοελί, σὺν ἄνθρωπος ποὺ ἔχει μονάχα πύθυμα, μὴ καὶ πιστεύει. Δὲ θὰ σὲ καταλάβω, ἢ μιλοῦντες ἄλλοτῶκα. Ἡ δύνημη κ' ἡ ὕψη εἶναι αἰσιόδοξες καὶ δὲν τὶς τρομάζει κανένα ἐμπόδιο. Ἄνα ποδαγουρίζουνα βουνα, στεγνώνουνα θλαστές, τρέζουνα ἀλυσίδες, ἔρχεται τὸ Φῶς! Ὅλα, ὅλα γι νουναί γιὰ κείνον ποὺ κλέβει! Σὲ μὲνα ὅμως ἡ σωματικὴ ἀδυναμία ἔφερε καὶ τὴν ψυχικὴ... Ἐγὼ δὲν ἐλπίζω νὰ ἰδῶ τὴ νίκην, ποὺ ζωγραφίσεις. Δὲ βλέπεις; Τὸ σῶμα εἶναι σκοτωμένο, ἡ ψυχὴ κλέβει ἀκόμα... Δὲν ξέρω πῶσιν καιρὸ ἀκόμα θὰ κλέψῃ! Μοῦ φαίνεται ὅχι πολὺ, γιὰτὶ καὶ τοῦ μυαλοῦ μου σβύνουνα ὀλίγνα οἱ ἀχτίδες... Γοργὸ ἔρχεται τὸ τέλος! Ὅχι, ὄχι ἐγὼ δὲ θ. ἰδῶ τὸ φῶς...» Καὶ δὲν τὸ εἶδε τὸ φῶς καὶ τοῦ μυαλοῦ του σβύνανε οἱ ἀχτίδες! Τὰ ἀπομεινάρια ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔργο του «Ἡ τρομπέτῃ τῆς πρωτοχρονιάς» ποὺ τὸ ἔρχισε τέσσερες μῆνες πῆρσι ἀπὸ τὸ θάνατό του, τὸ ἀποδείχουνα. Κι ὅμως σ' αὐτὸ τὸ ἔργο στήριξε τὶς ἐλπίδες του. Νὰ τί διαβάζουμα σὲ μιὰ σημείωσιν δικὴ του: «18 Νοέμβρη 1908. Γιὰ τὴ δουλειὰ μου εἶμαι ὀλίγτελα ἀπογοητεμένος. Μ' αὐτὴ τὴν κατᾶστασιν τίποτα δὲ γίνεται. Κρίμα! Καὶ νόμιζα πῶς

ἡ «Τρομπέτα τῆς πρωτοχρονιάς» θὰ βγῆ τὸ δυνατότερον ἔργο μου. Μὴ πῶς μπόρουκα ἄλλοτῶκα; Δὲν μπόρω νὰ συμμαζέψω τὶς σκέψεις μου κ' ἔργα ζουμαί μισή, τὸ πολὺ μιὰ ὥρα τὴ μέρα. Ὑπάρχουνα μάλιστα μέρες, ποὺ δὲν τὸ ἀγγίζω διόλου. Ἐχῶ τὴν ἰδέαν πῶς ἂν καταπιχνόμουνα σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ δυὸ χεῖνια πρωτῆτερα, ποὺ εἶχα ὀπωδήποτε δύνημη καὶ ὄρεξιν γιὰ δουλειὰ, θὰ πτύχωνα πολὺ καλά...»

Ἀπὸ μικρὸς μισούσε τοὺς ἀνθρώπους, τὰ σχολειὰ, τοὺς δασκάλους, τοὺς παπάδες. Προτιμούσε τὴ μοναξιά. Πῆρσι ὄρες ὀλεκερες μὲσα στὰ σκιερὰ τὰ δάση, κοντὰ στὰ δροσερὰ ρυάκια. Μιλούσε μὲ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ βοηθῶτε στὸ χτίσιμο τῆς φωλιάς τους. Ἀγαπούσε ὀλοθερμα τὰ λουλούδια καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ, ποὺ οἱ ἀνθρώποι, ἡ κοινωνία καὶ τὸ σχολειὸ δὲν προστάσανε νὰ μολέψουνα. Ἐἴτανε ἐποχὴ ποὺ πιστεύε ἀληθινὰ στὴ τελειωτικὴ νίκην τοῦ Φωτός καὶ τῆς Ἀλήθειας. Κι ὅταν τὰ ἔναρα διαλυθῆκανε, ὅταν πείσθηκε πῶς ὁ ἔρχος τοῦ Φωτοῦ δὲν εἶναι στὰ κοντὰ ὅπως φανταστῆκε—κι ἔφρισε μὲς τὴ μισὴν τὸ τρίτον μέρος τῆς τριλογίης του «Τὸ Φῶς», ὅταν ἡ σωματικὴ ἀρρώστια, ἀρρώτωνες τὰ νύχια μὲς τὰ σπλαχνα του, τοῦ πῆρε καθ' ἑλπίδα, καὶ ὅταν ἡ ἀνθρωπότητα, ποὺ τότο πὺ ἀγᾶπησε, καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλους οἱ Ρωμιοὶ μας, τοῦ τυτίσανε τὰ πῶν μικρὰ ποτήρια, μὴ ἄλλα ἢ ἀγάπη του στὴ Φύσιν καὶ στὰ λουλούδια τοῦ ἀπόμεινε.

Τὸ Χρῆος ὅπως τὸ νοιώθει ἡ σημερινὴ κοινωνία, τὸ ἀναθεματισμένον τὸ Χρῆος! Νῆ μὴ πικραίνουμα τοὺς δικούς μας, νὰ μὴ σηκώουμα κατὰ πάνον μας τὴν Κοινὴν γνώμη! Μ' ὅλο το μῖτος του, μ' ὅλη τὴν περιφρόνησιν στὰ παραδοδεγμένα, ἀνγκάζει τὸν ἑκτό του νὰ εἶναι κείνος ποὺ δὲν εἴτανε, καὶ νὰ κᾶν κείνον ποὺ δὲν ἦθελε. Πρῶτος στο σχολειὸ τοῦ χωριοῦ, πρῶτος στὸ Γυμνάσιον τῆς Τραπεζούντας. Τὸ σχολειὸν τοῦ νὰ σπουδάσῃ βυζαντικὴ, τ' ἄλλο ὀειρὸ του, νὰ ἀρεῖσῃ τὴ ζωὴν του στὴ σκηνή, μὲνει πῶθος μονάχα. Κᾶει τὸ δάσκαλο, καὶ ὑπαινει γραμματικὸς σ' ἐμπορικὸν κατᾶστημα γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμὶ του, γὰ ν' ἀπεχτήσῃ μιὰ θέσιν τῆν Κοινωνία! Ἔτσι τὸ θέλει ὁ κόσμος. Μ' αὐτὸς δὲν μπόρει. Μῆτα του γίνεται φεβερὸς πόλεμος. Μιὰ μέρα πετᾶ τὰ κατᾶστιχα, μουτᾶζουνα τὴν πρόληψιν καὶ τὴν κοινωνία καὶ ἀποφασίζει νὰ φύγῃ μὲ ἠθροποιός. Οἱ δικοὶ του κ' οἱ καλοθελητᾶδες του τὸν ἐμποδίζουνα. Φεύγει γιὰ τὴν Ἀθήναν, ἄθελα γράφεται φοιτητῆς στὰ Νομικὰ καὶ ἔθελα κωτᾶνεται στὴ μιστῆ ἐργασία. Πάλιν τὸ διπλωμά του, καὶ πᾶει στὴν Πετροῦπολιν. Δὲν τοῦ ἀρέσει ἡ μαύσιν, ἡ ὀμιλωδία πολιτεία μὲ τοὺς κρούους τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν τοὺς ζεστᾶνε ἀκόμα ἡ ἐπαναστάσιν. Ἀρρωσταίνει, ἔξαναγυρίζε στὴν Ἀθήναν. Δίνει τὶς ἐξετάσεις του στὸν Ἄρειον Πάγον γιὰ νὰ γίνῃ δικηγόρος

καὶρὸ ὅτο ποὺ νὰ περᾶτῃ τὸ μπουρῆν τοῦ ἀγαπητικῶ τῆς. Στὸ βελούχι ὁ τερονὸς δὲν ξαναράνηκε ἡ Κούλια ὀλις βλέπει τὸν ἴσικον του νὰ σέρνεται τὰ πόβραδα ἕνα γύρον κ' τὴν κούλια. Κι ὅταν οἱ ἀδερφῆς εἶναι φευγατες, συρτώνεται διπλὰ ἀπὸμῆσα. Γικτὶ ἔρχισε κ' ἐκεῖνη νὰ φοβάται ἀληθινὰ. Κᾶθε στιγμή θάρρει ὅτι ἀκούει τὸ πᾶτᾶμα του ὄζω στὴ σκάλα, ἡ ἔαγοιωμένη ὄψη τοῦ βαλτινοῦ λοχία τῆς φαίνεται πῶς ἀνιὰ τὴν πόρταν καὶ χυμκει μῆσα.

Κ' οἱ φόβοι τῆς δὲ ἦταν κούφιοι. Ἐα βράδου, ποὺ ἡ Φρόσω κ' ἡ Μαριὸ ἐλειπεν κ' ἡ Κούλια ἔμεινε μόνη τῆς μὲ τὴ μικρὴ τὴν Παναγιούλα, χτύπησε ἡ πόρτα πράγματι.

«Ποὺς εἶναι;» ρᾶτῆσε ἀπομῆσα τρομαχμένη ἡ Κούλια.

«Ἐγὼ εἶμ', ἄνοιξτε», ἀπάντησε μιὰ βραχνὴ φωνή.

Ἦταν ὁ Μάνθος Σκακαρέλος.

Ἦ Κούλια δὲν ἔγρε δύναμη νὰ βγάλη λόγο.

Ἦ πόρτα ξαναχτύπησε.

«Ἄνοιξέ μ', ἀλλιῶς θὰ τὴν τσακίσω.»

Ἦ Κούλια ἄδραξε τὴν Παναγιούλα καὶ ἀκούμησαν μ' ὅλη τὴ δύναμή τους πίσω ἀπὸ τὴν πόρταν.

«Ἄνοιξ' ἢ θὰ τὴν τσακίσω, σὺσεπκα», μουρ

μούρισε ξανά ἡ φωνὴ ἀπόζω.

«Φεύγα; ἀλλιῶς θὰ βγῶ στὸ παραθύρον νὰ φωνάξω», φεβερῆσε κ' ἡ Κούλια, χάνοντας τὴν ὑπομονὴν ἀπ' τὸν τρόμον τῆς.

Χτύπημα δυνατότερον, σὲ νᾶταν τῶρα μὲ τὸ πόδι, τράνταξε τὴν πόρταν. Καὶ δεύτερον καὶ τρίτον τῶκα ἀπάνω σκέλλο. Ἦ Κούλια πιχτωνότας τῆ, χύμησε στὴν ἄλλη κάμαρα, τὴν κλειδῶσε καὶ βγήκε τὸ μπουρῆνον ρεκαζόντας. Ἦ Παναγιούλα, ποὺ ἔμεινε μοναχὴ ὀτὸ χεμωνιατῆκο καὶ στὴ σκοτάδι, ἔβαλε κ' ἐκεῖνη τοὺς σκουτούς.

Ὁ Φωτούλας Τυλιγάδας μὲ δυὸ ἄλλους, ποὺ ἀκουσαν ἀπ' τὸ βελούχι, ἔτρεζαν στὴν αὐλόπορταν τῆς κούλιας. Πῆρσι φτάσαν ὅμως, ὁ Σκακαρέλος ἔγιν' ἀφαντος ἀπὸ τὸ πίσω μέρος.

Ἦ Φρόσω κ' ἡ Μαρῖα, σὰ γύρισαν, βρήκαν τὴν ἀδερφῆν τους μὲ τὸ αἶμα τῆς κομένο. Δὲ μπόρουσε νὰ τοὺς δ-ηγηθῆ καλὰ καλὰ τί ἔγινε.

Γιὰ νὰ σταθῇ ἡ καρδιά τῆς Κούλιας καὶ τῶν ἄλλων μὲς τὴν κούλια δὲ ἦταν ἄλλο μῆσο ἀπ' τὸ νὰ πᾶν πρῶτὶ πρῶτὶ ἡ ἰδικὴ Φρόσω στὸ δικαστή. Κι ὁ ἄγριος βαλτινὸς ποὺ ἦθε νὰ τᾶράτῃ τὸ εἰρηνικὸ παιγνίδισμα τῆς κούλιας, μετᾶτῆθηκε τὴν ἰδία μέρα στο λόγον ποὺ εἶχε τὸ τᾶγμα ἀποσπᾶμένο στὰ

